

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2022 m. liepos 7 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Žemės ūkis – Genetiškai modifikuotas maistas ir pašarai – Reglamentas (EB) Nr. 1829/2003 – Genetiškai modifikuotų organizmų apgalvotas išleidimas į aplinką – Direktyva 2001/18/EB – 26a straipsnis – Valstybių narių galimybė imtis būtinų priemonių, kad būtų išvengta netyčinio genetiškai modifikuotų organizmų atsiradimo kituose produktuose – Taikymo sąlygos – Proporcingumo principas – Nacionalinių sambūvio priemonių, kuriomis siekiama išvengti netyčinio genetiškai modifikuotų organizmų atsiradimo tradicinėse ir ekologiškose kultūrose, rengimo gairės – Infravalstybinio subjekto priimta priemonė, draudžianti jo teritorijoje auginti genetiškai modifikuotus kukurūzus“

Byloje C-24/21

dėl *Tribunale ordinario di Pordenone* (Pordenonės teismas, Italija) 2021 m. sausio 4 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2021 m. sausio 14 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

PH

prieš

Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia,

Direzione centrale risorse agroalimentari, forestali e ittiche – Servizio foreste e corpo forestale della Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kuriį sudaro kolegijos pirmininkė A. Prechal (pranešėja), teisėjai J. Passer, F. Biltgen, N. Wahl ir M. L. Arastey Sahún,

generalinis advokatas M. Szpunar,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– PH, atstovaujamos *avvocato* G. Martorana,

* Proceso kalba: italų.

- *Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia*, atstovaujamo *avvocati* B. Croppo, D. Iuri ir E. Massari,
- Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocato dello Stato* P. Gentili,
- Europos Komisijos, atstovaujamos F. Castilla Contreras, I. Galindo Martín ir F. Moro,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2001 m. kovo 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/18/EB dėl genetiškai modifikuotų organizmų apgalvoto išleidimo į aplinką ir panaikinančios Tarybos direktyvą 90/220/EEB (OL L 106, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 6 t., p. 77), iš dalies pakeistos 2003 m. rugsėjo 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1829/2003 (OL L 268, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 32 t., p. 432) (toliau – Direktyva 2001/18), aiškinamos atsižvelgiant į Reglamentą Nr. 1829/2003 ir 2010 m. liepos 13 d. Komisijos rekomendaciją dėl nacionalinių sambūvio priemonių, kuriomis siekiama išvengti netyčinio GMO atsiradimo tradicinėse ir ekologiškose kultūrose, rengimo gairių (OL C 200, 2010, p. 1; toliau – 2010 m. liepos 13 d. rekomendacija), taip pat SESV 34, 35 ir 36 straipsnių išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant PH ginčą su *Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia* (Friulio-Venecijos Džulijos autonominis regionas, Italija) (toliau – FVG regionas) ir *Direzione centrale risorse agroalimentari, forestali e ittiche – Servizio foreste e corpo forestale della Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia* (Žemės ūkio maisto produktų, miško ir žuvų išteklių centrinis direktoratas – Friulio Venecijos Džulijos autonominio regiono miškų ir miškų apsaugos tarnyba, Italija) dėl nutarties, kuria PH skirta bauda už draudimo auginti genetiškai modifikuotus kukurūzus pažeidimą.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 2001/18

- 3 Direktyvos 2001/18 1 straipsnyje „Tikslas“ nustatyta:

„Remiantis atsargumo principu, šios direktyvos tikslas – derinti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus bei apsaugoti žmonių sveikatą ir aplinką tada, kai:

- bet kokiais tikslais, išskyrus pateikimo į rinką [Europos Sąjungos] teritorijoje, į aplinką apgalvotai išleidžiami genetiškai modifikuoti organizmai [GMO],

– [Sąjungoje] į rinką pateikiami [GMO] kaip atskiri produktai ar esantys kituose produktuose.“

4 Šios direktyvos 4 straipsnyje „Bendrieji įpareigojimai“ numatyta:

„1. Valstybės narės, remdamosi atsargumo principu, užtikrina, kad būtų imamasi visų reikiamų priemonių, siekiant išvengti žmonių sveikatai ir aplinkai neigiamo poveikio, galinčio kilti dėl GMO apgalvoto išleidimo į aplinką ar pateikimo į rinką. GMO gali būti apgalvotai išleidžiami į aplinką arba pateikti į rinką tik laikantis atitinkamai B arba C dalių nuostatų [pagal kurias tokiam išleidimui į aplinką ir pateikimui į rinką reikalingas išankstinis leidimas].

<...>“

5 Minėtos direktyvos 22 straipsnyje „Laisva apyvarta“ nurodyta:

„Nepažeisdamos 23 straipsnio, valstybės narės negali drausti, riboti ar trukdyti pateikti į rinką GMO kaip atskirus produktus ar esančius kituose produktuose, jei jie atitinka šios direktyvos reikalavimus.“

6 Tos pačios direktyvos 23 straipsnio „Apsaugos nuostata“ 1 dalies pirmoje ir antroje pastraipose numatyta:

„Jei valstybė narė, remdamasi nauja ar papildoma informacija, gauta po to, kai buvo duotas sutikimas, galinčia paveikti rizikos aplinkai įvertinimą arba pakartotinį turimos informacijos įvertinimą, remiantis naujomis ar papildomomis mokslo žiniomis, turi svarbių priežasčių manyti, kad GMO kaip atskiras produktas ar esantis kitame produkte, apie kurį buvo tinkamai pranešta ir kurį pateikti į rinką pagal šią direktyvą buvo duotas raštiškas sutikimas, kelia riziką žmonių sveikatai ar aplinkai, toji valstybė narė gali laikinai apriboti arba uždrausti tokio GMO kaip atskiro produkto ar esančio kitame produkte naudojimą ir (arba) pardavimą savo teritorijoje.

Valstybė narė užtikrina, kad didelės rizikos atveju būtų taikomos tokios padarinių likvidavimo priemonės, kaip GMO pateikimo į rinką sustabdymas ar nutraukimas, įskaitant visuomenės informavimą.“

7 Direktyvos 2001/18 26a straipsnyje „Priemonės, skirtos išvengti netyčinio GMO atsiradimo“ nustatyta:

„1. Valstybės narės gali imtis atitinkamų priemonių, kad išvengtų netyčinio GMO atsiradimo kituose produktuose.

2. Komisija renka ir derina informaciją, paremtą [Sąjungos] ir nacionaliniais tyrinėjimais, stebi valstybių narių sambūvio pasiekimus ir remdamosi minėta informacija bei pasiekimais tobulina rekomendacijas dėl genetiškai modifikuotų, tradicinių ir organinių kultūrų.“

Reglamentas Nr. 1829/2003

8 Reglamento Nr. 1829/2003 9 konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„Naujoji leidimų išdavimo genetiškai modifikuotam maistui ir pašarams tvarka turėtų apimti naujus principus, nustatytus Direktyvoje 2001/18/EB. Be to, kuriant naujas procedūras, reikėtų pasinaudoti naujomis nuostatomis, reglamentuojančiomis rizikos vertinimą maisto saugos srityje, nustatytomis 2002 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 178/2002,

nustatančiu maistui skirtų teisės aktų bendruosius principus ir reikalavimus, įsteigiančiu Europos maisto saugos tarnybą ir nustatančiu su maisto saugos klausimais susijusias procedūras [(OL L 31, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 6 t., p. 463)]. Taigi genetiškai modifikuotas maistas ir pašarai į [Sąjungos] rinką turėtų būti išleidžiami tik moksliskai įvertinus aukščiausią galimą standartą ir Europos maisto saugos tarnybai (toliau – Tarnyba) prisiimant jų keliamą riziką žmonių bei gyvūnų sveikatai ir, galbūt, aplinkai. Atlikus šį mokslinį vertinimą, [Sąjunga], remdamasi glaudų Komisijos ir valstybių narių bendradarbiavimą užtikrinančia reguliavimo procedūra, turėtų priimti sprendimą dėl rizikos valdymo.“

9 Reglamento Nr. 1829/2003 1 straipsnyje „Tikslas“ nustatyta:

„Vadovaujantis Reglamente (EB) Nr. 178/2002 nustatytais bendraisiais principais, šio reglamento tikslas yra:

- a) parengti bazę, leidžiančią užtikrinti aukštą žmonių gyvenimo ir sveikatos, gyvūnų sveikatos ir gerovės, aplinkos ir vartotojų interesų apsaugos lygį genetiškai modifikuoto maisto ir pašarų atžvilgiu, tuo pačiu užtikrinant veiksmingą vidaus rinkos darbą;
- b) nustatyti [Sąjungos] leidimų išdavimo genetiškai modifikuotam maistui ir pašarams ir priežiūros tvarką;
- c) nustatyti genetiškai modifikuoto maisto ir pašarų ženklinimo nuostatas.“

10 Reglamento Nr. 1829/2003 3 straipsnio „Taikymo sritis“ 1 dalyje numatyta:

„Šis skirsnis taikomas:

- a) maistui skirtiems GMO;
- b) maistui, kurio sudėtyje yra arba kuris susideda iš GMO;
- c) maistui, kuris pagamintas iš GMO arba kurio sudėtyje yra iš GMO pagamintų ingredientų.“

11 Šio reglamento 4 straipsnyje „Reikalavimai“ nustatyta:

„1. 3 straipsnio 1 dalyje nurodytas maistas neturi:

- a) turėti neigiamo poveikio žmonių ir gyvūnų sveikatai arba aplinkai;

<...>

2. Niekam neleidžiama išleisti į rinką 3 straipsnio 1 dalyje nurodyto maistui skirto GMO arba maisto, jeigu jiems pagal šio skirsnio nuostatas neišduotas leidimas ir nesilaikoma atitinkamų leidimo išdavimo sąlygų.

<...>

5. Šio straipsnio 2 dalyje nurodytas leidimas suteikiamas, atsisakoma jį suteikti, atnaujinamas, pakeičiamas, sustabdomas arba panaikinamas atsižvelgiant tik į šiame reglamente nurodytas priežastis ir laikantis tik jame nustatytos tvarkos.

<...>“

- 12 Minėto reglamento 16 straipsnyje nustatyta:

„<...>

2. Niekam neleidžiama išleisti į rinką, naudoti arba perdirbti [GMO, kurie naudojami kaip pašarai, pašarų, kurių sudėtyje yra arba kurie susideda iš GMO, arba pašarų, pagamintų iš GMO], jeigu t[ie]ms produkt[ams] pagal šio skirsnio nuostatas neišduotas leidimas ir nesilaikoma atitinkamų leidimo išdavimo sąlygų.

<...>

5. Šio straipsnio 2 dalyje nurodytas leidimas suteikiamas, atsisakoma jį suteikti, atnaujinamas, pakeičiamas, sustabdomas arba panaikinamas atsižvelgiant tik į šiame reglamente nurodytas priežastis ir laikantis tik jame nustatytos tvarkos.

<...>“

- 13 To paties reglamento 19 straipsnio 5 dalyje numatyta:

„Šiame reglamente nustatyta tvarka suteiktas leidimas [Sąjungoje] galioja 10 metų ir pratęsiamas pagal 23 straipsnio nuostatas. <...>“

- 14 Reglamento Nr. 1829/2003 20 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Nukrypstant nuo 16 straipsnio 2 dalies nuostatos, produktai, kuriems taikomas šis skirsnis ir kurie iki šio reglamento taikymo teisėtai išleisti į [Sąjungos] rinką, gali būti ir toliau išleidžiami į rinką, naudojami ir perdirbami, jei atitinka šias sąlygas:

a) kalbant apie produktus, kuriems leidimai išduoti pagal [1990 m. balandžio 23 d. Tarybos] [D]irektyvos 90/220/EEB [dėl genetiškai modifikuotų organizmų apgalvoto išleidimo į aplinką (OL L 117, 1990, p. 15)] arba Direktyvos [2001/18] nuostatas, įskaitant tuos, kurie vartojami kaip pašarai pagal [1982 m. birželio 30 d. Tarybos] [D]irektyvą 82/471/EEB [dėl tam tikrų produktų, naudojamų gyvūnams šerti (OL L 213, 1982, p. 8; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 18 t., p. 44)], pagaminti iš GMO, arba remiantis [1970 m. lapkričio 23 d. Tarybos] [D]irektyva 70/524/EEB [dėl pašarų priedų (OL L 270, 1970, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 1 t., p. 190)], kurių sudėtyje yra, kurie susideda arba yra pagaminti iš GMO, už šių produktų išleidimą į rinką atsakingi operatoriai per šešis mėnesius nuo šio reglamento taikymo dienos nurodo Komisijai dieną, kurią jie pirmą kartą išleido produktą į [Sąjungos] rinką;

<...>“

- 15 Šio reglamento 23 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Pagal šį reglamentą išduoti leidimai pratęsiami 10 metų, jei iki leidimo galiojimo pabaigos likus ne mažiau kaip metams leidimo savininkas pateikia Komisijai prašymą.“

- 16 Reglamento Nr. 1829/2003 43 straipsniu nuo šio reglamento įsigaliojimo dienos buvo iš dalies pakeista Direktyva 2001/18, įtraukiant 26a straipsnį.

2010 m. liepos 13 d. rekomendacija

17 2010 m. liepos 13 d. rekomendacijos 1 ir 3 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(1) Direktyvos 2001/18/EB 26a straipsnyje numatyta, kad valstybės narės gali imtis atitinkamų priemonių, siekdamas išvengti netyčinio [GMO] atsiradimo kituose produktuose. Šiomis priemonėmis visų pirma siekiama išvengti GMO atsiradimo kitose kultūrose, kaip antai tradicinėse ar ekologiškose.

<...>

(3) Valstybių narių valdžios institucijoms GMO auginimo teritorijose gali prireikti nustatyti atitinkamas priemones, kuriomis leidžiama vartotojams ir augintojams rinktis tarp tradicinių, ekologiškų ir genetiškai modifikuotų produktų (toliau – sambūvio priemonės).“

18 Šios rekomendacijos 1 punkte numatyta:

„Rengdamos nacionalines priemones, kuriomis siekiama išvengti netyčinio GMO atsiradimo tradicinėse ir ekologiškose kultūrose, valstybės narės turėtų vadovautis šios rekomendacijos priede pateiktomis gairėmis.“

19 Prie minėtos rekomendacijos pridėtų gairių 1.2 punkto paskutinėje pastraipoje nustatyta:

„Kadangi [Sąjungoje] galima auginti tik leistus naudoti GMO, o aplinkos ir sveikatos aspektai jau yra išnagrinėti aplinkai kylančio pavojaus vertinime, numatytame pagal [Sąjungos] leidimų išdavimo procedūrą, dar neišspręsti klausimai dėl sambūvio yra susiję su ekonominiais genetiškai modifikuotų ir genetiškai nemodifikuotų kultūrų susimaišymo aspektais.“

20 Šių gairių 1.4 punkte „Gairių tikslas ir taikymo sritis“ nurodyta:

„Dabartinės gairės – tai valstybėms narėms skirtos neįpareigojančios rekomendacijos. Jų tikslas – pateikti bendruosius nacionalinių priemonių, kuriomis siekiama išvengti netyčinio GMO atsiradimo tradicinėse ir ekologiškose kultūrose, rengimo principus. Pripažįstama, kad šioje srityje dauguma svarbių veiksnių yra būdingi nacionalinėms, regioninėms ir vietos aplinkybėms.“

21 Minėtų gairių 2 punkte „Bendrieji nacionalinių sambūvio priemonių, kuriomis siekiama išvengti netyčinio GMO atsiradimo tradicinėse ir ekologiškose kultūrose, rengimo principai“ nustatyta:

„2.2. Proporciumas

Priemonės, kuriomis siekiama išvengti netyčinio GMO atsiradimo kitose kultūrose, turėtų būti proporcingos siekiamam tikslui – apsaugoti tam tikrus tradicinių ar ekologiškų kultūrų augintojų poreikius. Dėl sambūvio priemonių ūkininkai, sėklų augintojai, kooperatyvai ir kiti su bet kokios rūšies produktais susiję ūkio subjektai neturėtų patirti papildomos naštos. Pasirenkant priemones reikėtų atsižvelgti į regionų ir vietos apribojimus ir ypatumus, kaip antai regiono laukų formą ir dydį, atskiriems ūkiams priklausančių laukų suskaidymą ir geografinį išskaidymą ir regioninę ūkių valdymo praktiką.

2.3. Susimaišymo lygis, kuris turi būti užtikrintas nacionalinėmis sambūvio priemonėmis, kuriomis siekiama išvengti netyčinio GMO atsiradimo tradicinėse ir ekologiškose kultūrose

Nacionalinėmis priemonėmis, kuriomis siekiama išvengti netyčinio GMO atsiradimo tradicinėse ir ekologiškose kultūrose, turėtų būti atsižvelgiama į turimą informaciją apie genetiškai modifikuotų ir genetiškai nemodifikuotų kultūrų susimaišymo tikimybę ir šaltinius. Šios priemonės turi atitikti siektiną susimaišymo lygį, kuris priklausys nuo regionų ir nacionalinių ypatumų ir tam tikrų tradicinių, ekologiškų ir kitų rūšių kultūrų ir produktų vietos poreikių.

- 2.3.1. Kai kuriais atvejais GMO pėdsakų nustatymas maisto produktuose ir pašaruose turi ekonominio poveikio tik, jei jų kiekis viršija 0,9 proc. ženklinimo ribą. Tokiais atvejais valstybės narės turėtų imtis priemonių, kuriomis užtikrintų, kad būtų deramai laikomasi 0,9 proc. ženklinimo ribos.
- 2.3.2. Valstybės narės turėtų atsižvelgti į tai, kad gali būti nebūtina siekti tam tikro susimaišymo lygio, jei kultūros žymėjimas kaip genetiškai modifikuota neturi jokių ekonominių pasekmių.
- 2.3.3. Kai kuriais kitais atvejais ekologiškų ar kai kurių tradicinių kultūrų augintojai (pvz., tam tikrų maisto produktų gamintojai) gali prarasti pajamas nustačius GMO, kurių mažiau kaip 0,9 proc., pėdsakus. Tais atvejais ir siekdamas apsaugoti tam tikrų rūšių produktus, susijusios valstybės narės gali nustatyti priemones, kurių tikslas – siekti, kad kitose kultūrose GMO kiekis būtų mažesnis nei 0,9 proc.

Nepaisant susimaišymo lygio, kurio turi būti siekiama sambūvio priemonėmis, [Sąjungos] teisės aktuose nustatytos ribos toliau bus taikomos GMO turinčių maisto produktų, pašarų ir produktų, skirtų tiesiogiai perdirbti, ženklinimui.

2.4. Priemonės, kuriomis siekiama neleisti GMO auginti didelėse teritorijose („teritorijos be GMO“)

Skirtingi regioniniai aspektai, kaip antai klimato sąlygos (turinčios įtakos apdulkintojams ir žiedadulkių pernešimui ore), topografija, derliaus nuėmimo būdai ir sėjomainos sistemos arba ūkių struktūros (įskaitant aplinkines struktūras, kaip antai gyvatvoves, miškus, nedirbamas teritorijas ir erdvinį laukų išdėstymą) gali turėti įtakos genetiškai modifikuotų ir tradicinių bei ekologiškų kultūrų susimaišymo lygiui ir priemonėms, kurios yra būtinos, siekiant išvengti netyčinio GMO atsiradimo kitose kultūrose.

Tam tikromis ekonominėmis ir gamtinėmis sąlygomis valstybės narės turėtų apvarstyti galimybę neleisti GMO auginti didelėse teritorijos dalyse, kad būtų išvengta netyčinio GMO atsiradimo tradicinėse ir ekologiškose kultūrose. Tai turėtų būti daroma valstybėms narėms įrodžius, kad tose teritorijose taikomų kitų priemonių nepakanka pageidaujama grynumo lygiui pasiekti. Be to, ribojamosios priemonės turėtų atitikti siekiamą tikslą (t. y. apsaugoti tam tikrus tradicinio ir (arba) ekologinio ūkininkavimo poreikius).“

Italijos teisė

- 22 Pagrindinės bylos aplinkybėms taikytinos redakcijos 2011 m. balandžio 8 d. *legge regionale Friuli Venezia Giulia n. 5/2011 recante disposizioni relative all'impiego di organismi geneticamente modificati (OGM) in agricoltura* (FVG regioninis įstatymas Nr. 5/2011, reglamentuojantis nuostatas dėl genetiškai modifikuotų organizmų (GMO) naudojimo žemės ūkyje) (toliau – Regioninis įstatymas Nr. 5/2011) 2.1 straipsnyje numatyta:

„Siekiant išvengti netyčinio GMO atsiradimo tradicinėse ir ekologiškose kukurūzų kultūrose, Friulio-Venecijos Džulijos teritorijoje, kuriai būdingi derliaus nuėmimo būdai ir ūkių struktūros, turintys įtakos genetiškai modifikuotų ir genetiškai nemodifikuotų kultūrų susimaišymo lygiui, pagal [2010 m. liepos 13 d. rekomendaciją] neleidžiama auginti genetiškai modifikuotų kukurūzų. Už genetiškai modifikuotų kukurūzų auginimą taikoma bauda nuo 5 000 [EUR] iki 50 000 [EUR], kurią skiria kompetentinga tarnyba, atsakinga už regiono miškų apsaugą.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 23 2015 m. gegužės 9 d. PH, FVG regiono teritorijoje esančios žemės ūkio valdos savininkė, pasėjo genetiškai modifikuotų kukurūzų MON 810 veislę.
- 24 2015 m. rugpjūčio 11 d. FVG regiono kompetentinga aplinkosaugos tarnyba skyrė PH 10 000 EUR baudą už šių kukurūzų auginimą pažeidžiant Regioninio įstatymo Nr. 5/2011 2.1 straipsnį.
- 25 PH užginčijus šią baudą, FVJ regiono miškų ir miškų apsaugos tarnybos direktoriaus pavaduotojas 2019 m. spalio 8 d. nutartimi patvirtino šį pažeidimą, tačiau sumažino baudą iki 5 000 EUR.
- 26 PH apskundė šią nutartį *Tribunale ordinario di Pordenone* (Pordenonės teismas, Italija), t. y. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.
- 27 Priminę Regioninio įstatymo Nr. 5/2011 2.1 straipsnio, prie 2010 m. liepos 13 d. rekomendacijos pridėtų gairių 2.4 punkto, Direktyvos 2001/18 26a straipsnio ir 2002 m. birželio 13 d. Tarybos direktyvos 2002/53/EB dėl bendrojo žemės ūkio augalų veislių katalogo (OL L 193, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 36 t., p. 281) 16 ir 17 straipsnių turinį, tas teismas pažymi, kad ginčas pagrindinėje byloje susijęs ne su aplinkybe, kad MON 810 veislės kukurūzais galima laisvai prekiauti Sąjungoje, o su tuo, kad pagal Regioninį įstatymą Nr. 5/2011 jų negalima auginti visoje FVJ regiono teritorijoje. Šiuo klausimu jis primena, pirma, kad 2013 m. gegužės 8 d. Nutartyje *Fidenato* (C-542/12, nepaskelbta Rink., EU:C:2013:298) Teisingumo Teismas nusprendė, jog Direktyvos 2001/18 26a straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį neleidžiama valstybei narei drausti jos teritorijoje auginti tokius GMO, kaip MON 810 kukurūzų veislė, remiantis tuo, kad nacionalinio leidimo išdavimas yra sambūvio priemonė, skirta netyčiniam GMO atsiradimui kitose kultūrose išvengti, ir, antra, kad 2016 m. kovo 3 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimu (ES) 2016/321, kuriuo iš dalies keičiama leidimo auginti genetiškai modifikuotus kukurūzus (*Zea mays L.*) MON 810 (MON-ØØØ81Ø-6) geografinė taikymo sritis (OL L 60, 2016, p. 90), visoje Italijos teritorijoje uždrausta auginti genetiškai modifikuotus kukurūzus MON 810.
- 28 Atsižvelgdamas į šias aplinkybes ir į šalių reikalavimus bei pagrindus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar, viena vertus, draudimas pagal Regioninio įstatymo Nr. 5/2011 2.1 straipsnį auginti genetiškai modifikuotus kukurūzus FVJ regiono

teritorijoje atitinka Direktyvą 2001/18, aiškinamą atsižvelgiant į Reglamentą Nr. 1829/2003 ir 2010 m. liepos 13 d. rekomendaciją, ir, kita vertus, ar šis draudimas gali būti laikomas lygiavertį poveikį turinčia priemone, prieštaraujančia SESV 34–36 straipsniams.

- 29 Šiomis aplinkybėmis *Tribunale ordinario di Pordenone* (Pordenonės teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar draudimas, numatytas Regioninio įstatymo Nr. 5/2011 2.1 straipsnyje, kuriuo nustatomos sambūvio priemonės, dėl kurių [FV] regiono] teritorijoje draudžiama auginti MON 810 kukurūzų veislę, atitinka, atsižvelgiant taip pat ir į Reglamentą 1829/2003 ir [2010 m. liepos 13 d.] [r]ekomendacijos nuostatas, visas Direktyvos 2001/18 nuostatas, ar joms prieštarauja?
2. Ar minėtas draudimas gali būti lygiavertį poveikį turinti priemonė, kuri prieštarauja SESV 34, 35 ir 36 straipsniams?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

Dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos ir priimtimumo

- 30 Italijos vyriausybė ginčija pirmojo klausimo priimtimumą, motyvuodama tuo, kad, viena vertus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenurodė priežasčių, dėl kurių pagrindinėje byloje nagrinėjami nacionalinės teisės aktai gali prieštarauti Direktyvai 2001/18, Reglamentui Nr. 1829/2003 ir 2010 m. liepos 13 d. rekomendacijai, ir, kita vertus, šiame klausime nenurodyta nei 2010 m. liepos 13 d. rekomendacijos dalių, nei šioje byloje taikytinų Direktyvos 2001/18 ir Reglamento Nr. 1829/2003 nuostatų. Be to, ši vyriausybė tvirtina, kad pirmasis klausimas yra nepriimtinas tiek, kiek jis susijęs su 2010 m. liepos 13 d. rekomendacija, nes Teisingumo Teismo jurisdikcija prejudicinių klausimų srityje apsiriboja privalomų teisinių pasekmių sukeliančių institucijų aktų aiškinimu.
- 31 Pirma, kadangi pastaruoju argumentu Italijos vyriausybė iš tikrųjų siekia užginčyti Teisingumo Teismo jurisdikciją priimti sprendimą dėl pirmojo klausimo, kiek jis susijęs su 2010 m. liepos 13 d. rekomendacijos išaiškinimu, reikia priminti, kad pagal SESV 267 straipsnį Teisingumo Teismui suteikiama jurisdikcija priimti prejudicinį sprendimą dėl visų be išimties Sąjungos institucijų priimtų aktų galiojimo ir aiškinimo (1989 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *Grimaldi*, C-322/88, EU:C:1989:646, 8 punktą ir 2017 m. birželio 13 d. Sprendimo *Florescu ir kt.*, C-258/14, EU:C:2017:448, 30 punktą).
- 32 Darytina išvada, kad Teisingumo Teismas turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl 2010 m. liepos 13 d. rekomendacijos išaiškinimo, taigi, ir priimti sprendimą dėl viso pirmojo klausimo.
- 33 Antra, kalbant apie Italijos vyriausybės prieštaravimą dėl pirmojo klausimo priimtimumo, motyvuojant tuo, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepakankamai išdėstė priežastis, dėl kurių jis pateikia šį klausimą, reikia priminti, kad pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją prašymo priimti prejudicinį sprendimą turiniui keliami reikalavimai aiškiai išdėstyti Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnyje, kuris prašymą priimti

prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui turi būti žinomas bendradarbiaujant pagal SESV 267 straipsnį ir kurio jis privalo tiksliai laikytis (2017 m. kovo 9 d. Sprendimo *Milkova*, C-406/15, EU:C:2017:198, 72 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 34 Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nurodyti tiksliai priežastis, paskatinusias jį iškelti klausimą dėl tam tikrų Sąjungos teisės nuostatų išaiškinimo ir manyti esant būtina pateikti Teisingumo Teismui prejudicinius klausimus (2017 m. kovo 9 d. Sprendimo *Milkova*, C-406/15, EU:C:2017:198, 73 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 35 Šiuo atveju iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą pakankamai aišku, kad tą prašymą pateikęs teismas nagrinėja ginčą dėl baudos, paskirtos remiantis regiono priimto teisės akto nuostata, pagal kurią dėl priežasčių, susijusių su siekiu išvengti netyčinio GMO atsiradimo tradicinėse ir ekologiškose kultūrose, visoje regiono teritorijoje draudžiama auginti genetiškai modifikuotus kukurūzus MON 810, teisėtumo, kad šios baudos skyrimo metu šią veislę buvo leista laisvai auginti ir parduoti Sąjungoje pagal Reglamento Nr. 1829/2003 20 straipsnį, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama nuostata buvo priimta remiantis Direktyvos 2001/18 26a straipsniu ir kad pirmuoju klausimu šis teismas abejoja tos nuostatos galiojimu atsižvelgiant į šią direktyvą, aiškinamą atsižvelgiant į Reglamentą Nr. 1829/2003 ir 2010 m. liepos 13 d. rekomendaciją.
- 36 Be to, tai, kad šiame klausime prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nesirėmė jokia konkrečia Direktyvos 2001/18 ir Reglamento Nr. 1829/2003 nuostata arba jokia konkrečia 2010 m. liepos 13 d. rekomendacijos dalimi, neturi įtakos šio klausimo priimtinumui.
- 37 Iš Teisingumo Teismo suformuotos jurisprudencijos matyti, kad iš visos nacionalinio teismo pateiktos informacijos, ypač iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvuojamosios dalies, Teisingumo Teismas turi atrinkti aiškintinus Sąjungos teisės klausimus, atsižvelgdamas į bylos dalyką (2018 m. birželio 28 d. Sprendimo *Crespo Rey*, C-2/17, EU:C:2018:511, 40 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 38 Darytina išvada, kad pirmasis klausimas yra priimtinas.

Dėl esmės

- 39 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, kaip matyti iš šio sprendimo 35 punkto, ar Direktyvos 2001/18 26a straipsnis, atsižvelgiant į Reglamentą Nr. 1829/2003 ir 2010 m. liepos 13 d. rekomendaciją, turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiama nacionalinė priemonė, kuria, siekiant išvengti netyčinio GMO atsiradimo kituose produktuose, tam tikroje atitinkamos valstybės narės regiono teritorijoje draudžiama auginti GMO, kuriems išduotas leidimas vadovaujantis Reglamentu Nr. 1829/2003.
- 40 Pirmiausia reikia priminti, kad Direktyva 2001/18 siekiama, kaip matyti iš jos 1 straipsnio, derinti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus bei apsaugoti žmonių sveikatą ir aplinką, kai į aplinką apgalvotai išleidžiami GMO tiek pateikiant GMO kaip produktus į Sąjungos vidaus rinką, tiek bet koku kitu tikslu nei toks pateikimas į rinką. Siekiant šių tikslų, apgalvotam GMO išleidimui į aplinką taikomos leidimų išdavimo procedūros, apimančios rizikos žmonių sveikatai ir aplinkai vertinimą ir stebėseną pagal suderintus būdus ir principus.

- 41 Be to, pagal Reglamentą Nr. 1829/2003 parengiama, kaip matyti iš jo 1 straipsnio, bazė, leidžianti užtikrinti aukštą žmonių gyvenimo ir sveikatos, gyvūnų sveikatos ir gerovės, aplinkos ir vartotojų interesų apsaugos lygį genetiškai modifikuoto maisto ir pašarų atžvilgiu, kartu užtikrinant veiksmingą vidaus rinkos darbą. Šiuo tikslu joje nustatomos suvienodintos tokių maisto produktų ir pašarų leidimų išdavimo ir stebėsenos procedūros, kurios, kaip matyti iš 9 konstatuojamosios dalies, atitinka Direktyvoje 2001/18 nustatytus principus. Pagal šio reglamento 19 straipsnio 5 dalį šiame reglamente nustatyta tvarka suteiktas leidimas galioja visoje Sąjungoje.
- 42 Kalbant apie konkretų genetiškai modifikuotų kukurūzų atvejį, pažymėtina, kad kukurūzų veislę MON 810 buvo leista pateikti į rinką 1998 m. balandžio 22 d. Komisijos sprendimu 98/293/EB dėl genetiškai modifikuotų kukurūzų (*Zea mays* L. T25) pateikimo rinkai pagal Tarybos direktyvą 90/220/EEB (OL L 131, 1998, p. 32). Nors tiesa, kad Direktyva 90/220 buvo panaikinta Direktyva 2001/18, leidimas pateikti į rinką MON 810 kukurūzus liko galioti pagal Reglamento Nr. 1829/2003 20 ir 23 straipsnius ir galiojo tuo metu, kai PH buvo skirta pagrindinėje byloje nagrinėjama bauda.
- 43 Vis dėlto Direktyvos 2001/18 26a straipsnio 1 dalyje numatyta, kad valstybės narės gali imtis atitinkamų priemonių, kad išvengtų netyčinio GMO atsiradimo kituose produktuose.
- 44 Remdamasis būtent šia nuostata FVJ regionas priėmė Regioninį įstatymą Nr. 5/2011, kurio 2.1 straipsniu draudžiama auginti genetiškai modifikuotus kukurūzus visoje jo teritorijoje ir kurio galiojimą PH ginčija pagrindinėje byloje.
- 45 Taigi, siekiant atsakyti į pirmąjį klausimą, performuluotą šio sprendimo 39 punkte, reikia išnagrinėti Direktyvos 2001/18 26a straipsnio 1 dalies taikymo sąlygas.
- 46 Šiuo klausimu visų pirma pažymėtina, kad ši nuostata taikoma ne tik GMO veislėms, kurioms buvo išduotas leidimas pagal šios direktyvos nuostatas, bet ir toms veislėms, apie kurių leidimus buvo pranešta arba kurių leidimai buvo atnaujinti pagal Reglamento Nr. 1829/2003 20 ir 23 straipsnius, kaip antai pagrindinėje byloje nagrinėjamos genetiškai modifikuotų kukurūzų veislės (šiuo klausimu žr. 2012 m. rugsėjo 6 d. Sprendimo *Pioneer Hi Bred Italia*, C-36/11, EU:C:2012:534, 60, 67 ir 68 punktus ir 2013 m. gegužės 8 d. Nutarties *Fidenato*, C-542/12, nepaskelbta Rink., EU:C:2013:298, 23 punktą).
- 47 Be to, prevencinėmis priemonėmis, kurių valstybės narės imasi pagal Direktyvos 2001/18 26a straipsnio 1 dalį, turi būti siekiama išvengti netyčinio GMO atsiradimo kituose produktuose, kad gamintojai ir vartotojai galėtų rinktis ekologinę gamybą, tradicinę gamybą ir gamybą naudojant GMO. Šiomis priemonėmis negali būti siekiama apsaugoti žmonių sveikatą ar aplinką. Iš tiesų pastarųjų tikslų apsaugą užtikrina Direktyvoje 2001/18 ir Reglamente Nr. 1829/2003 nustatytos suderintos apgalvoto GMO išleidimo į aplinką leidimų išdavimo procedūros; pagal jas šių leidimų išdavimas siejamas su tokio išleidimo į aplinką rizikos žmonių sveikatai ir aplinkai vertinimu. Kita vertus, šiomis priemonėmis siekiama išsaugoti kultūrų įvairovę ir ypač, kiek įmanoma, GMO kultūrų sambūvį su ekologiškais ir tradicinėmis kultūromis. Taigi jos apima ekonominius iššūkius biologiniams ir tradiciniams gamintojams, kiek tai susiję su GMO atsiradimu jų kultūrose.
- 48 Vadinas, valstybė narė neturi teisės GMO, kuriems išduotas leidimas pagal Reglamentą Nr. 1829/2003, auginimo sieti su nacionaliniu leidimu, grindžiamu sveikatos ar aplinkos apsaugos sumetimais. Be to, pagal Direktyvos 2001/18 26a straipsnį apribojimai, *a fortiori* geografiškai apibrėžti draudimai, gali būti nustatomi tik sambūvio priemonėmis, kurios realiai priimamos,

- paisant jų paskirties (šiuo klausimu žr. 2012 m. rugsėjo 6 d. Sprendimo *Pioneer Hi Bred Italia*, C-36/11, EU:C:2012:534, 69 ir 75 punktus). Galiausiai pagal šį straipsnį draudžiama, kad nacionalinė GMO auginimo leidimų išdavimo procedūra būtų laikoma sambūvio priemone (šiuo klausimu žr. 2013 m. gegužės 8 d. Nutarties *Fidenato*, C-542/12, nepaskelbta Rink., EU:C:2013:298, 33 punktą).
- 49 Be to, kaip matyti iš Direktyvos 2001/18 26a straipsnio 1 dalies formuluotės, priemonės, kurių imtasi siekiant išvengti netyčinio GMO atsiradimo kituose produktuose, turi būti būtinos. Šis būtinumo reikalavimas, aiškinamas atsižvelgiant į proporcingumo principą, reikalauja, kad valstybės narės imtųsi priemonių, kurios, leisdamos veiksmingai pasiekti tikslą išvengti netyčinio GMO atsiradimo kituose produktuose, kad būtų išsaugota vartotojų ir gamintojų pasirinkimo galimybė, neviršytų to, kas būtina, ir mažiausiai pažeistų šioje direktyvoje nustatytus tikslus ir principus. Remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija, susijusia su šiuo principu, kai galima rinktis iš kelių tinkamų priemonių, reikia taikyti mažiausiai varžančią, o sukelti nepatogumai neturi būti neproporcingi nurodytiems tikslams (šiuo klausimu žr. 2017 m. birželio 29 d. Sprendimo *Komisija / Portugalija*, C-126/15, EU:C:2017:504, 64 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 50 Galiausiai siekdamas įvertinti, ar sambūvio priemonė atitinka šias Direktyvos 2001/18 26a straipsnio 1 dalies taikymo sąlygas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi atsižvelgti į prie 2010 m. liepos 13 d. rekomendacijos pridėtas gaires, kurias remdamasi šios direktyvos 26a straipsnio 2 dalimi priėmė Komisija.
- 51 Nors tiesa, kad 2010 m. liepos 13 d. rekomendacijos priede pateiktos tokio pobūdžio gairės savaime nesukelia privalomųjų padarinių, vis dėlto sprenddami ginčus nacionaliniai teismai privalo į jas atsižvelgti, be kita ko, tais atvejais, kai jose detalizuojama, kaip aiškinti Sąjungos nuostatas įgyvendinančias nacionalinės teisės nuostatas, arba kai jomis siekiama papildyti privalomojo pobūdžio Sąjungos teisės nuostatas (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 3 d. Sprendimo *Baltlanta*, C-410/13, EU:C:2014:2134, 64 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 52 Prie 2010 m. liepos 13 d. rekomendacijos pridėtų gairių 2 punkte išdėstyti bendrieji principai, kuriais remdamasi valstybės narės rengia sambūvio priemones, ir patikslinama Direktyvos 2001/18 26a straipsnio 1 dalis.
- 53 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės įvertinti, ar Regioninio įstatymo Nr. 5/2011 2.1 straipsnyje nustatytu draudimu auginti genetiškai modifikuotus kukurūzus visoje FVJ regiono teritorijoje iš tiesų siekiama užtikrinti vartotojams ir gamintojams galimybę rinktis genetiškai modifikuotų kukurūzų ar ekologiškų arba tradicinių kukurūzų gamybą.
- 54 Šis teismas, atsižvelgdamas į pagrindinės bylos šalių pateiktus argumentus, taip pat turės įvertinti, ar toks draudimas yra būtinas ir proporcingas šiam tikslui pasiekti. Tam jis turės, be kita ko, atsižvelgti į bendruosius principus, nurodytus prie 2010 m. liepos 13 d. rekomendacijos pridėtų gairių 2.2., 2.3 ir 2.4 punktuose; juose nustatyti svarbūs veiksniai apibrėžiant reikalingos priemonės taikymo sritį, kad būtų išsaugota gamintojų ir vartotojų galimybė rinktis su arba be GMO auginamas kultūras.
- 55 Šie veiksniai apima netyčinio atsiradimo laipsnį, kuris turi būti pasiektas taikant nacionalines sambūvio priemones, nurodytas šių gairių 2.3 punkte; jis priklauso nuo regioninių ir nacionalinių ypatumų ir konkrečių vietinių tradicinių, ekologinių ir kitų rūšių kultūrų bei gamybos poreikių,

- taip pat nuo turimų žinių apie GMO ir genetiškai nemodifikuotų kultūrų susimaišymo tikimybę ir tokio netyčinio susimaišymo šaltinius. Šiuo klausimu, remiantis minėtų gairių 2.4 punktu, šių kultūrų susimaišymo lygis gali skirtis priklausomai nuo įvairių parametru, pavyzdžiui, klimato sąlygų, topografijos, derliaus nuėmimo būdų ir sėjomainos sistemų arba ūkių struktūrų, įskaitant aplinkines struktūras.
- 56 Taigi sprendžiant klausimą dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamo draudimo auginti genetiškai modifikuotus kukurūzus visoje FVJ regiono teritorijoje proporcingumo ir siekiant užtikrinti gamintojų bei vartotojų pasirinkimo galimybę, reikės atsižvelgti į netyčinio genetiškai modifikuotų kukurūzų atsiradimo lygį, kurį reikia pasiekti, ir šių genetiškai modifikuotų kukurūzų susimaišymo su ekologiškai arba tradiciškai auginamais kukurūzais tikimybę.
- 57 Šis atsižvelgimas, be kita ko, reiškia, kad turi būti apibrėžtas reikalaujamas grynumo lygis, atsižvelgiant į netyčinio genetiškai modifikuotų kukurūzų atsiradimo tradicinėse ar ekologiškose kultūrose ekonominį poveikį. Šiuo klausimu visų pirma reikės įvertinti ženklavimo ribos viršijimo ekonomines pasekmes pagal prie 2010 m. liepos 13 d. rekomendacijos pridėtų gairių 2.3.1–2.3.3 punktus.
- 58 Be to, reikės atsižvelgti į susimaišymo rizikos šaltinius ir kultūrų atskyrimo metodų veiksmingumą, o tai turi būti vertinama atsižvelgiant, be kita ko, į FVJ regiono apribojimus ir geografines bei klimato ypatybes, taip pat šiame regione praktikuojamus auginimo būdus. Kaip nurodyta šių gairių 2.2. punkte, šios savybės, be kita ko, apima šiame regione esančių laukų formą ir dydį, atskiriems ūkiams priklausančių laukų suskaidymą ir geografinį išskaidymą, taip pat regioninę ūkių valdymo praktiką. Be to, kaip numatyta minėtų gairių 2.4 punkte, šis draudimas turi būti pagrįstas jį priėmusių valdžios institucijų įrodymu, kad FVJ regione kitų priemonių nepakaktų pakankamam grynumo lygiui pasiekti.
- 59 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti: Direktyvos 2001/18 26a straipsnis, siejamas su Reglamentu Nr. 1829/2003 ir 2010 m. liepos 13 d. rekomendacija, turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį nedraudžiama nacionalinė priemonė, kuria, siekiant išvengti netyčinio GMO atsiradimo kituose produktuose, tam tikroje atitinkamos valstybės narės regiono teritorijoje draudžiama auginti GMO, vadovaujantis Reglamentu Nr. 1829/2003, jei ta priemonė leidžia pasiekti tikslą užtikrinti gamintojų ir vartotojų galimybę rinktis produktus iš genetiškai modifikuotų kultūrų arba produktus iš ekologiškų arba tradicinių kultūrų ir jei, atsižvelgiant į tų kultūrų ypatumus šioje teritorijoje, minėta priemonė yra būtina tam tikslui pasiekti ir yra jam proporcinga.

Dėl antrojo klausimo

- 60 Atsižvelgiant į pirmojo klausimo turinį, antrasis klausimas turi būti suprantamas kaip susijęs su klausimu, ar tuo atveju, kai pagal Direktyvos 2001/18 26a straipsnį, aiškinamą atsižvelgiant į Reglamentą Nr. 1829/2003 ir 2010 m. liepos 13 d. rekomendaciją, nacionaline priemone draudžiama atitinkamos valstybės narės regiono teritorijoje auginti GMO, kuriam leidimas išduotas pagal Reglamentą Nr. 1829/2003, taip pat reikia atskirai patikrinti, ar ši priemonė atitinka SESV 34–36 straipsnius.
- 61 Pagal suformuotą jurisprudenciją, kai klausimo reglamentavimas išsamiai suderintas Sąjungos lygiu, visos su juo susijusios nacionalinės priemonės turi būti vertinamos atsižvelgiant į tokios suderinimo priemonės, o ne į pirminės teisės nuostatas (2014 m. liepos 1 d. Sprendimo *Ålands Vindkraft*, C-573/12, EU:C:2014:2037, 57 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 62 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad pagal Direktyvą 2001/18 ir Reglamentą Nr. 1829/2003 GMO pateikimui į rinką per produktus, maistą ar pašarus taikoma Sąjungos lygmeniu nustatyta išankstinio leidimo tvarka.
- 63 Taigi Reglamento Nr. 1829/2003 4 straipsnio 2 ir 5 dalyse ir 16 straipsnio 2 ir 5 dalyse atitinkamai numatyta, kad, viena vertus, žmonių maistui skirto GMO arba maisto, ir, kita vertus, GMO, kurie naudojami kaip pašarai, pašarų, kurių sudėtyje yra arba kurie susideda iš GMO, arba pašarų, pagamintų iš GMO, negalima tiekti į rinką, jei nėra leidimų, kurie suteikiami, atsisakoma juos suteikti, pakeičiami, sustabdomi arba panaikinami tik dėl šiame reglamente nurodytų priežasčių ir laikantis jame nustatytos tvarkos.
- 64 Be to, Direktyvos 2001/18 4 straipsnyje nustatyta, kad GMO gali būti apgalvotai išleidžiami į aplinką arba pateikti į rinką tik pagal šioje direktyvoje numatytas leidimo suteikimo procedūras. Minėtos direktyvos 22 straipsnyje aiškiai nurodyta, kad valstybės narės negali drausti, riboti ar trukdyti pateikti į rinką GMO kaip atskirų produktų ar esančių kituose produktuose, jeigu jie atitinka šios direktyvos reikalavimus.
- 65 Galiausiai šio draudimo išimtys, kurias sudaro Direktyvos 2001/18 23 straipsnyje įtvirtinta apsaugos sąlyga ir šios direktyvos 26a straipsnyje numatyta galimybė imtis sambūvio priemonių, yra tiksliai apibrėžtos, taigi negali paneigti to, kad GMO pateikimo į rinką sąlygos iš esmės yra vienodai reglamentuojamos Sąjungos lygmeniu.
- 66 Taigi reikia konstatuoti, kad Direktyva 2001/18 ir Reglamentu Nr. 1829/2003 buvo suderintos GMO pateikimo į rinką naudojant produktus, maisto produktus ar pašarus sąlygos. Vadinasi, bet kokia nacionalinė priemonė, kuria draudžiama auginti ir pateikti į rinką GMO, turi būti vertinama atsižvelgiant į šios reglamentavimo sistemos, o ne į SESV 34–36 straipsnių nuostatas.
- 67 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti taip: tuo atveju, kai pagal Direktyvos 2001/18 26a straipsnį, aiškinamą atsižvelgiant į Reglamentą Nr. 1829/2003 ir 2010 m. liepos 13 d. rekomendaciją, nacionaline priemone atitinkamos valstybės narės regiono teritorijoje draudžiama auginti GMO, kuriems leidimas išduotas pagal Reglamentą Nr. 1829/2003, nereikia atskirai patikrinti, ar ši priemonė atitinka SESV 34–36 straipsnius.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 68 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti tas teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

- 1. 2001 m. kovo 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/18/EB dėl genetiškai modifikuotų organizmų apgalvoto išleidimo į aplinką ir panaikinančios Tarybos direktyvą 90/220/EEB, iš dalies pakeistos 2003 m. rugsėjo 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1829/2003, 26a straipsnis, aiškinamas atsižvelgiant į šį reglamentą ir 2010 m. liepos 13 d. Komisijos rekomendaciją dėl nacionalinių sambūvio priemonių, kuriomis siekiama išvengti netyčinio GMO atsiradimo tradicinėse ir ekologiškose kultūrose, rengimo gairių, turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį**

nedraudžiama nacionalinė priemonė, kuria, siekiant išvengti netyčinio genetiškai modifikuotų organizmų atsiradimo kituose produktuose, tam tikroje atitinkamos valstybės narės regiono teritorijoje draudžiama auginti genetiškai modifikuotus organizmus, vadovaujantis Reglamentu Nr. 1829/2003, jei ta priemonė leidžia pasiekti tikslą užtikrinti gamintojų ir vartotojų galimybę rinktis produktus iš genetiškai modifikuotų kultūrų arba produktus iš ekologiškų arba tradicinių kultūrų ir jei, atsižvelgiant į tų kultūrų ypatumus šioje teritorijoje, minėta priemonė yra būtina tam tikslui pasiekti ir yra jam proporcinga.

- 2. Tuo atveju, kai pagal Direktyvos 2001/18, iš dalies pakeistos Reglamentu Nr. 1829/2003, 26a straipsnį, aiškinamą atsižvelgiant į šį reglamentą ir 2010 m. liepos 13 d. Komisijos rekomendaciją dėl nacionalinių sambūvio priemonių, kuriomis siekiama išvengti netyčinio GMO atsiradimo tradicinėse ir ekologiškose kultūrose, rengimo gairių, nacionaline priemone atitinkamos valstybės narės regiono teritorijoje draudžiama auginti genetiškai modifikuotus organizmus, kuriems leidimas išduotas pagal Reglamentą Nr. 1829/2003, nereikia atskirai patikrinti, ar ši priemonė atitinka SESV 34–36 straipsnius.**

Parašai.